

LAURA TOXVÆRD

Der skal et overraskelsesangreb til, mener altsaxofonist og Improvisator Laura Toxværd. Hendes undersøgelser i feltet grafisk notation kaster nyt lys ind i dansk jazz. Duopladen PHONE BOOK med pianist Jacob Anderskov er afslutningen på hendes albumtrilogi. Laura Toxværd modtog Statens Kunstfonds tre-årige arbejdsstipendium i 2009, og hun har siden forfinet arbejdsteknikkerne med vægt på grafiske partiturer og forholdet mellem sammenspil og soloformatet. Et forsigtigt og eftertænksomt menneske, og en respekteret musiker, ud af dansk avantgardejazz' guldgeneration, som holder snuden i sporet.

Af Simon Christensen

Det ligner et kunstværk, når man åbner Laura Toxværd og Jacob Anderskovs PHONE BOOK, der udkom på ILK i efteråret. Partiturerne til hendes kompositioner er printet og medfølger i albumbookletten. Det er collager med udklip fra en telefonbog, og ligner på samme tid både akademisk lektüre, en børnetegning og moderne kunst. Her er fire partiturer, der hver især har forskellige læsevejledninger. Nogle gange er der ord og noder, andre gange er det små abstrakte symboler. Det ældste nummer *Cacklecabin* er fra 2002 og udgivet i antologien NOTATIONS21, men resten er fra 2010-2011 og skrevet til det aktuelle album.

En øvelse i at beslutte noget på forhånd

Den 35-årige musiker har udgivet tre album i eget navn, hun var med til at starte ILK og har været en fast del af Anderskov Accident i ti år. Laura Toxværd har blandt andet fået undervisning af og spillet med Barry Guy, Mats Gustafsson, Lotte Anker, Peter Friis-Nielsen, Sture Ericson, John Tchicai og den gren af jazzscenen, men samtidig har hun sine egne ubetrådte veje, der har bragt hende igennem soloformatet, punkjazz og international anerkendelse. Hun er nemlig også en finurlig tænker og komponist, som gerne ofrer det meditative udtryk for at sætte tingene på spidsen. Som menneske, når hun åbner døren og inviterer inden for i lejligheden på Ve-

sterbro, er hun struktureret på en rodet måde, indrømmer hun, idet hun kløjes i sætningerne, mens hun laver kaffe i mikrobølgeovnen, og leder efter gamle udklip og bøger, der skal være med til at beskrive hendes karriere. Blandt andet en mail fra Jacob Anderskov, der indeholder en rettelse til en stor artikel i Downbeat – det fremgik nemlig ikke i artiklen at PHONE BOOK var initieret og komponeret af Laura Toxværd og ikke af ham.

Hvad er historien bag Toxværds særegne partiturer, der har sit eget sprog, hendes sprog, og som i høj grad bygger på improvisation?

—Jeg har egentligt arbejdet med jazzimprovisation, fra jeg var barn, men så blev jeg opmærksom på friere former for improvisation i for eksempel moderne komposition og avantgarde, hvor flere ting er frie og overlades til improvisation i øjeblikket. Og fra punktet at improvisationen var helt fri og man spiller sammen, så har jeg mærket, at jeg egentligt har manglet noget at spille efter. Jeg synes jo ikke, det er så skidt, at én har besluttet noget på forhånd.

—Hvorfor skal det være grafisk?

—Fordi komposition er en øvelse i at beslutte noget på forhånd. Det er ikke altid, det er nødvendigt, at man vil beslutte harmoniske forløb, melodier eller struktur fra start til slut. Det bliver grafisk, fordi de fem nodelinier ikke altid er anvendelige, fordi de laver et episk

forløb igennem musikken og fordi man beslutter tonerne og det rytmiske, der får en bestemt metrik.

Noget andet end plejer

Laura Toxværd er uddannet fra Rytmask Musikkonservatorium i 2004 og er netop i år dimitteret som kandidat i musikdidaktik fra Aarhus Universitet med speciale i sammenspil. Et speciale der gik ud på at undersøge en musikpædagogisk praksis og byggede på videoobservationer af hende og Anderskov under forberedelserne til PHONE BOOK.

—Jeg havde en idé om at undersøge sammenspil. Alt sammenspil kan være en musikpædagogisk praksis, også to musikere som lærer noget materiale og at spille sammen. Specialet kom til at hedde PROCESSER I SAMMENSPIL. Mange forbinder det med pædagogik og noget med børn, men det betyder bare, hvad der sker, når man spiller sammen. Det peger også på improvisation, på forskellen mellem de to poler, der er improvisation og komposition. I musikteorien kan man slet ikke tale om de to ting adskilt. Selv ikke i den strengeste musikteori og i den klassiske musiks ekstremt grundige partiturer, for det bliver først til at værk, når musikerne fortolker notationen og spiller musikken på sin måde.

—Notationerne er udgivet sammen med PHONE BOOK. Det betyder at man kan læse med, mens man hører musikken.

Hvad er det, der gør, at du fravælger for eksempel at skrive melodien?

—I sidste øjeblik, hvor musikken bliver til et værk, handler det om at få det til at komme til verden på en så fantastisk måde som muligt. Der sker noget for musikerne, mens de spiller, der nogle gange gør, at loftet løfter sig, at det bliver mere end virkeligheden, og alle de metaforer, man kan bruge om det. Dét vil jeg gerne have musikken til at blive. Ved at give musikerne spilangivelser, hvor de skal tænke på tekstur eller kraft eller lave formskift, så er det næsten som at snyde musikere til at være fokuseret på dét og ikke tænke på dét andet.

—Hvorfor det forløser musikken bedre? Fordi det valg musikerne træffer, når de spiller, i sig selv kan skabe musikens helhed. Hvis de gør, som de plejer, så bliver valgene ikke så overraskende. Der skal et overraskelsesangreb til. Man skal bort fra den almindelige måde at reagere på. Det er ikke fordi jeg vil have noget bestemt til at ske, som jeg kan høre på forhånd. Jeg vil gerne have noget andet til at ske, end det musikerne plejer at gøre.

Albumtrilogi

—Er det noget, I tit taler om?

—Jeg kan godt lide at prøve at finde ord for musik. Men det her går lidt videre, end det jeg vil tale med musikere om, inden vi skal indspille. Vi taler faktisk ikke så meget om musik. Man er bange for, at magien forsvinder og det er også svært at tale om. Det er det udsigelige. Ordene passer jo ikke, og man kan ikke oversætte musik direkte til ord alligevel, derfor kan der være lidt modvilje til at tale om musikken, hvis man i praksis skal spille den senere. Så partiturerne, der er i bookletten, er det eneste, Jacob fik at spille efter.

Laura Toxværd og Jacob Anderskov har gået på konservatoriet sammen, og det var under selvproducerede koncerter i Huset omkring årtusindeskiftet, at Laura Toxværd begyndte at spille med Jacob Anderskov og Peter Bruun med flere, og både Anderskov Accident og senere ILK udsprang af denne gruppe personer.

—Det var også dér, jeg spillede mine første solokoncerter, erindrer hun.

Men Laura Toxværd har aldrig haft behov for at være associeret med en be-

stemt scene. Hun fokuserer bedst, når hun bevæger sig mellem kunstneriske udtryk og arbejdsformer. Blandt andet eksemplificeret af, at hendes tre-årige arbejdsstipendium blev uddelt fælles af de to tonekunststudvalg for klassisk og rytmisk musik, hvilket kun er sket én gang før.

—Jeg har nok haft et behov for at distancere mig fra en jazzscene. Jeg skal have lidt fred, og jeg kommer aldrig til at være midt i en scene, heller ikke genre-mæssigt. Det føltes lidt som om, jeg ikke rigtigt hører til nogen steder. Det lyder helt trist, men det er det ikke. Sådan må det bare være. Men jeg har relationer til en masse mennesker og musikere, som har haft stor betydning i forskellige perioder.

I 2007 udkom Toxværd's debutalbum, NO. 1, der var et soloudspil. Solokoncerterne har hun taget op igen, blandt andet da hun var med op for Peter Brötzmann på Mayhem i februar måned. Hendes anden plade udkom under bandnavnet DO DRUGS med Frederik Thaae og Mikkel Engel Gemzøe, og PHONE BOOK er den sidste plade i dét, hun kalder for en trilogi.

—Hvad er den vigtigste udvikling i løbet af de sidste ti år, siden tiden på konservatoriet og grundlæggelsen af ILK?

—Dengang var det en proces for mig at spille, og at spille i et nu. I de senere år med Phone Book, har jeg samlet processen op og i stedet arbejdet med værkbegrebet. Så længe man er i en proces, så sejler man jo rundt og får en masse erfaring, indtil man lukker processen. Det gjorde Jacob meget tidligere. Det var jeg ikke klar til dengang. Jeg var mest klar over, hvad jeg var imod. I dag har jeg en anden respekt for, at når noget først er skabt og er færdigt, så må man stå ved det.

Struktureret Improvisation

Laura Toxværd begyndte på grafisk notation i "de unge år" omkring årtusindeskiftet, hvor hun blandt andet havde kontakt til komponist Carl Bergstrøm-Nielsen, som fik nogle af Toxværd's partiturer udgivet, og Pierre Dørge og Irene Becker. I 2002 studerede hun blandt andet hos Barry Guy, som er af en af de anerkendte europæiske figurer inden for grafisk notation i jazz, men fik også undervisning af Lotte Anker og har sam-

arbejdet med Dan Marmorstein. Men først efter DO DRUGS-albummet i 2010 gjorde hun projektet færdigt.

—Der findes mange notationsformer, der er til helt fri fortolkning. Men hvis man kigger på PHONE BOOK og andre ting, jeg har lavet, så holder jeg mig til meget konkrete spilleanvisninger, selvom der ikke er nodelinier. Jeg går efter tekstur og energi, men hvordan man får det frem på det enkelte instrument, er op til musikeren. Der bliver også dirigeret en lille smule.

—Hvorfor er det en telefonbog? Hvorfor ikke Bibelen?

—Det var en idé. En telefonbog peger helt nøjagtigt på kontakt mellem mennesker.

—Er det så ikke paradoksalt, at du studerer sammenspil, når du har beskæftiget dig så meget med at spille solo?

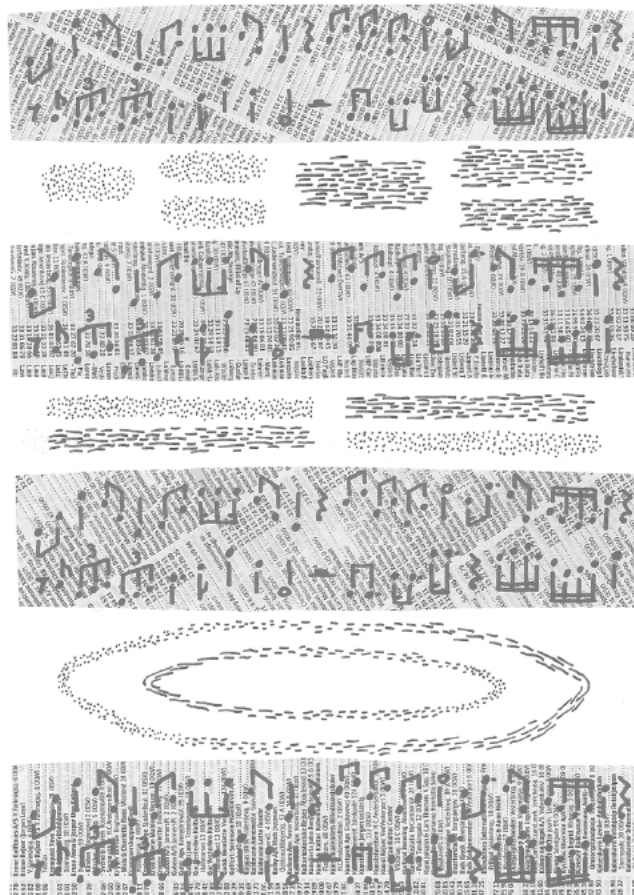
—Jo, men det er selvfølgelig også derfor. Jeg begyndte at spille solo, fordi det hele handlede om sammenspil i rytmisk musik. Jeg var imod at studere et sted, hvor det først var musik, når vi spillede sammen.

Hendes daværende underviser, den herboende svenske saxofonist Sture Ericson, udfordrede hende til at prøve kræfter med soloformatet, og også Lotte Anker blev på Toxværd's og Peter Bruuns opfordring arrangementslærer. Toxværd udviklede en værktøjskasse med variationer og fandt ud af, at hun kunne udfylde det growlede univers – inspireret af lyden af Peter Brötzmanns MACHINE GUN og Albert Ayler's mere syngende tone.

—Nogle tænker måske mere meditativt og organisk inden for jazzsproget, men det ligger fjernt for mig. Der har jeg fundet ud af, at jeg måske mere interesserer mig for variationerne mellem enkeltdele. Det er sjovere, og sådan har jeg altid tænkt det, og så bliver det måske også sjovere at lytte til. DO DRUGS ændrede mange ting for mig. Indtil da var jeg mere *inside*, og jeg forsøgte egentligt kun at tænke mig som jazzmusiker. Frederik Thaae ser musik som en kunstart ved siden af andre kunstarter og introducerede jazzuniverset for heavy metal, elektronisk musik og alle mulige kunstdidéer. Nogle gange øvede vi på store forstærkere, og jeg skulle prøve at trænge igennem den der lyd,

BARKING

LAURA TOXVAERD 2011

og det var først dér, jeg fandt ud af, at jeg godt kunne overblæse saxofonen, så det lød noget i retning af John Zorn. Det var ret hårdt fysisk, men jeg havde ikke tænkt over, at jeg kunne få saxofonen til at lyde sådan.

Jacob Anderskov om Laura Toxværd

—Laura Toxværd er en ener. Hendes udtryk er ekstremt koncentreret og renset for overflødigheder. Hun har en sjælden grad af integritet i alt, hvad hun foretager sig. Hendes musik favner midt i sin radikalitet samtidig et totalt blik på verden og menneskets eksistens, og bliver derfor uafrysteligt vedkommende.

—Hun har en unik evne til at spænde fra det mest melodiske og enkle til de voldsomt tænkelige udladninger. Og hun er i stand til at blande hele dette kontinuum på stadig nye måder. Det voldsomme er aldrig kun voldsomt, og det melodiske er aldrig "kun" melodisk.

Samtidig er hendes melodiske fantasi utrolig stærk, og hendes improviserede melodier fremstår, som mejslet ind i tiden.

—Laura løfter enhver sammenhæng hun indgår i og tilføjer et udefinerligt element af NU, en åndeløs sitrende tilstedeværelse, og en konstant påmindelse om, hvad kunsten kan gøre ved os, når den lykkes. Det siger sig selv, at det er fantastisk at have en musiker med disse kvaliteter med i sit orkester.

Jacob Anderskov om Phone Book-pladen

—Det er utroligt hvor stærkt hele Lauras vision fra begyndelsen var med denne musik. Trods musikkens til tider abstrakte karakter, så er der aldrig tvivl om, hvor musikken skal hen. Det er ret enestående på disse breddegrader at kunne kombinere en så radikal vision

med en sådan åbenlys afklarethed om, hvad man vil, hvordan og hvorfor.

—Det er en gave og en ære at få lov at arbejde sammen med en musiker af et sådant format. ■

Laura Toxværd (f. 1977), mor til to børn. Medgrundlægger og bestyrelsesmedlem i ILK siden 2003 og medlem af SKRÆP. Modtog Statens Kunsthjælps 3-årige arbejdsstipendium i 2009. Uddannet ved Rytmsk Konservatorium i 2004 og kandidat i Musikdidaktik ved Aarhus Universitet i 2013. Undervist af Raymond Strid, Mats Gustafsson (improvisation) og Barry Guy (notation). Indspilninger med John Tchical, Peter Fris Nielsen, P. O. Jørgensen, Chris Speed, Jacob Anderskov, Tom Rainey med flere.

Diskografi

LAURA TOXVAERD NO. 1, ILK 2007.
DO DRUGS, ILK 2010.
PHONE BOOK, ILK 2012
Notationen til *Cacklecabin* er publiceret i antologien NOTATIONS21